

skattefri. Med Landbrugets stigende Udvikling blev Værnepligten imidlertid efterhaanden mere og mere trykkende for Bønderne, hvorfor Bønderne ønskede sig fritagne for Værnepligten imod at komme til at svare Skat og derved faa Tid til at dyrke Jorden. Dette Ønske passede godt nok for Statsmagten, som netop paa den Tid ønskede det gamle Bondeopbud afløst med en lille, men stærkt udrustet Rytterhær. Paa Valdemarkernes Tid blev derfor Bønderne fri for Værnepligten imod at betale Skat. En mindre Del af Bønderne beholdt dog Værnepligten, idet de skulde møde stærkt udrustede til Hest. Men saa blev disse enkelte Bønder til Gængæld fri for at svare Skat, og disse Bønder, der saaledes møde hos Kongen som Soldater, som Ryttere, kaldtes for Herremænd, det vil sige „Herrens Mænd“, „Kongens Mænd“, og hermed have vi i Virkeligheden den første Aarsag til den senere ulykkelige Udvikling. Efterhaanden som Statsskatterne blive trykkende for Bønderne, foretrakke de at opgive deres Selveje og tage Gaardene i Fæste hos Herremændene. Herremændene havde jo nemlig Skattefrihed baade for deres egne og for Bøndernes Jord, men saa maatte Bønderne betale Landgilde til Herremændene, Landgilde, der den Gang var mindre, end Statsskatten var, og ved Middelalderens Slutning er paa den Maade al dansk Bondejord forvandlet til Fæste under Adel, Kirke og Krone. Fra Reformationstiden begynde Bestræbelserne for at samle alt dette Strøgods, og det sker ved Mageskifte, ved Trusel, ved Skamkøb, ved Betaling af Spotpris og ofte ved ligefrem Vold. Det er ikke for meget at sige, at man i Regelen finder, saalænge man kan følge en Herregaards Historie her i Landet tilbage igennem Tiderne, at den har sin Oprindelse fra de stores Magt til at øve Uret imod de smaa. Imidlertid afrundes Besiddelserne, Bøndergaardene brydes ned i Hovedgaardens Nærhed, og Hovedgaardene vokse, og de tilbageblivende Bønder maa i stedse stigende Grad gøre Hoveri for at passe Hovedgaardsmarkerne. Det er en bekendt Ting, at Tiden fra 1660 eller maa-ske 1650 til 1788 er Bondeplageriets frygteligste Periode her i Landet.

Imidlertid er den gamle danske Adel, Riddertidens Ætlinge, efterhaanden fysisk ødelagt og for en stor Del uddød, i Stedet blev den tyske Hofadel indkaldt, og det er væsentligt denne tyske Hofadels Efterkommere, der nu udgøre Adelen her i Landet. Denne tyske Adel blev begun-

stiget af Kongerne ved Gaver, Privilegier; Grevskaber og Baronier blev oprettede til gensidig Afstivning af Adelen og Kongens Magt. Disse indvandrede tyske Junkere fik en Række Forrettigheder af forskellig Art: Hals- og Haandsret over Bønder og Tjenere, Ret til at udnævne Dommere o. s. v., og Christian den Femte udstedte Grevernes og Friherrernes Privilegier af 25. Maj 1671, hvori der blev givet Regler for Godsernes Besiddere. Disse Regler ere ret interessante at gøre sig bekendt med. Kongen gav derved visse Personer grevelig Rang og Værdighed for at opmuntre dem og deres Afkom til at støtte og værne, som det hedder, Kongens Arverettighed „saavel som Kongens og det kgl. Arve-Huses Fremtarv, Gavn og Beste i alle Maader at forfegte, befordre, søge, vide og ramme, Liv, Gods og Blod derhos at opsætte, Skade og Forderv af yderste Magt, Evne og Formue hindre, forekomme og afværge; og baade inden saavel som uden Riget sig stedse i Kongens Tjeneste uførtroden lade bruge; Saa haver Kongen“, hedder det, „af Sin absolute Souveraine Kgl. Magt og Myndighed forundt og bevilget dem, som nu ere eller herefter vorde i Grevestanden ophøjede, efterskrevne Privilegier, foruden alle de andre Privilegier . . .“ Men, hedder det videre: „I Betragtning at, til saadan Ære og Værdighed med Sømmelighed at bære, udfordres stor Middel og Formue, hvilken let forsvinder, naar den i mange smaa Lodder deles“, fastsættes Godsernes Udelelighed og Arveretten til Brugen af dem. Ingen Greve maa for Gæld paa sin Person af sine Kreditorer arresteres. Greverne og ingen andre maa bruge „Himmel med Rygstykker over Bordene i deres Gemakker“. Kun disse Herrer Standspersoner maa bruge rødt Voks til at forsegle med. Ingen anden maa gives af de kgl. Kancellier Titel af „Høj- og Velbaarne“ og deres Døtre Titel af Frøkener. Alle kongelige Betjente og Undersaatter maa give dem Prædikat af „Høj-Grevelige-Excellence“ og Grevinderne „Grevelige Naade“. Og alt dette under en Straf af 200 Mark lødigt Guld, naar det gælder Grever — naar det gælder Friherrer slipper man med 100 Mark lødigt Guld — „for alle dem, som understaae sig Greverne og deres Efterkommere til evig Tid, imod noget af ovenskrevne dem nu forundte Privilegier, at forurette, forulempe eller nogen Indpas og Præjudits at gøre“. Disse Privilegier maa jo være dem, der ere ophævede ved Grundlovens § 92, hvor der staar: